

УДК 37.091.4Монтессорі

МАЛИШ А.Ф.,
ПОПОВИЧ О.М.
Мукачівський державний університет, Україна

ІДЕЯ ВІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ТА САМОВИХОВАННЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СИСТЕМІ М. МОНТЕССОРІ

Останнім часом з'являються нові тенденції у галузі освіти: не сприймаються авторитарні принципи виховання, пропагуються толерантність, демократизм, гуманітаризація та гуманізація. Центром виховання визначається дитина, розвиток її здібностей, фізичних і моральних якостей. Це стосується як дітей, які розвиваються нормально, так і дітей з особливостями психофізичного розвитку. У зв'язку з цим, виникає необхідність перегляду існуючого підходу до освіти, розробка нових підходів до визначення мети, завдань і змісту корекційного навчання, виховання і трудової підготовки дітей. Заклад дошкільної освіти повинен створити умови для гармонійного розвитку особистості. Оптимальне поєднання класичної спадщини видатних педагогів і новітніх педагогічних досягнень, використання сучасної національної науки та кращих зразків зарубіжної гуманістичної педагогіки сприятиме розв'язанню багатьох проблем освіти, інтеграції дітей у сучасне суспільство. Тому, в українському дошкільлі відроджується інтерес до альтернативних педагогічних систем, серед яких педагогічна технологія М.Монтессорі. Серед сучасних дослідників педагогічної спадщини М.Монтессорі можна виокремити представників: М. Богуславський, В. Зайцев, В. Могілевська, М. Сорокова, З. Борисова, Л. Лисенко та І. Дичківська.

Методика М.Монтессорі є моделлю особистісно-орієнтованого підходу до навчання і виховання. В її основі лежить ідея про те, що кожна дитина, з її можливостями, потребами, системою стосунків проходить свій індивідуальний шлях розвитку. Сутність педагогічної теорії М.Монтессорі характеризують три провідних положення: 1) виховання повинно бути вільним; 2) виховання повинно бути індивідуальним; 3) виховання повинно спиратися на дані спостережень за дитиною.

Девіз педагогіки М.Монтессорі: «Допоможи мені це зробити самому». Біологічною передумовою тут є ідея про те, що життя будь-якої людини є існуванням вільної активності, а, отже, дитина, яка розвивається, має природжену потребу в свободі і спонтанності. Виходячи з цього, М.Монтессорі відмовилася бачити сутність виховання у формуючому впливі на дитину, протиставивши йому проблему організації середовища, найбільш відповідного дитячим потребам, здібностям та інтересам [1].

Відповідно до системи Марії Монтессорі концепція розвивального середовища має шість основних аспектів, які має враховувати педагог у своїй роботі: свобода та її обмеження; структура та порядок; природність і реальність; краса й атмосфера; матеріали Монтессорі; правила, що визначають суспільне життя мікроколективу. Педагог має створити таке розвивальне середовище, щоб кожна дитина, потрапивши до нього, поступово звільнялася від опіки дорослого та починала діяти самостійно, здобувала знання без викладання, послуговуючись тим, що її оточує.

Система Марії Монтесорі надає дітям необмежену свободу вибору. Кожна дитина сама вирішує, коли і чим займатися, іншими словами, самостійно створює для себе індивідуальну програму навчання. Вільна діяльність у просторі групи сприяє вихованню у дітей самостійності. Ілюстративний матеріал має відображати лише реальні предмети, що існують у природі, привертаючи увагу дітей до їх краси. Складовою частиною розвивального середовища є і сам педагог, який повинен сприяти тому, щоб атмосфера у дитячому колективі завжди була спокійною і мирною; має демонструвати високу культуру соціальної поведінки та побудови стосунків, допомагати дітям вчитися розуміти самих себе та інших людей [2].

Головна мета школи М. Монтесорі: сприяти природньому процесу саморозвитку, виконувати такі основні завдання: навчити дитину якомога раніше здійснювати свій вибір; виробити в дитині уміння користуватися наданими свободою і довірою; допомогти дитині створювати і підтримувати навколо себе порядок; навчити у ранньому дитинстві шанувати закон; навчити терпимого і шанобливого становлення до всіх оточуючих; створити умови для розвитку в дитині почуття любові й поваги до самого себе; тренувати волю дитини в ранньому дитинстві, щоб виробити цивілізовану поведінку в будь-якій ситуації; у ранньому дитинстві сформувати культуру поводження з усіма навколишніми предметами; навчити дитину в ранньому дитинстві самостійно планувати свою діяльність і досягати мети [3].

Однією з особливостей системи виховання М. Монтесорі є організація різновікових груп для дітей від 8 місяців до 3 років і від 3 до 6 років. Формування різновікових груп сприяє розвитку лідерських якостей у дітей та реалізації принципу наслідування у навчанні. Молодші діти спостерігають за старшими, надихаються їх прикладом і впевнюються у досяжності власних цілей. Допомагаючи молодшим, старші діти закріплюють знання, зміцнюють самооцінку, вчаться нести відповідальність за свої вчинки.

Отже, сьогодні ідеї Марії Монтесорі все активніше використовуються у сфері дошкільної освіти, адже вони близькі з ідеями гуманізації та демократизації виховання. Гуманізм педагогічної системи М. Монтесорі ґрунтується на положенні про безмежну віру в природу дитини, її цінність у цьому світі, орієнтації на ідеал вільної, самостійної, активної особистості.

Список використаних джерел

1. Дичківська І. М. М. Монтесорі: теорія і технологія. / І. М. Дичківська, Т. І. Поніманська – К., 2009. – 304 с.
2. Левківський М. В. Історія педагогіки: навч. посібн. для студ. ВНЗ / М. В. Левківський. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К : ЦУЛ, 2008. – 190 с.
3. Коваленко Є. І. Історія зарубіжної педагогіки: Хрестоматія: навч. посібник для студ. вузів / Є. І. Коваленко, Н. І. Белкіна – Київ, 2006 . – 662 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>